

HRVATSKI glasnik

Godina XX, broj 36

9. rujna 2010.

cijena 100 Ft

Petroviski Škrapići u Škrapićima

Foto: Tímea Horvat

Komentar

Škrapićijada

Da su Škrapići Hrvati, potvrđuje i Enciklopedija hrvatskih prezimen u svojem zgrabčkom izdanju iz 2008. ljeta. Uz ostalo doznajemo iz nje da su Škrapići najvećim dijelom iz okolice Trogira, a najveć ih je rodjeno u zadnjih sto ljet u Sitnom, kraj Trogira, pak se tamo svaki šesti stanovnik preziva Škrapić. U Hrvatskoj danas živi oko sto Škrapićev u preko 25 domaćinstav, ukupno u 13 općin i u 21 naselju – u Đakovu, Perkoviću kraj Šibenika, Medulinu kraj Pule, Splitu i Šibeniku. Zanimljivo je da ni u spomenutoj knjigi ni na internetu ne najde se upućivanje, ni rič za Škrapiće u Petrovom Selu, ni za istoimene u Škrapići. Hitno bi trebali prebrojiti koliko je toliko, ali ja vjerujem Lajošu Škrapiću da u našem selu 100–200 ljudi nosi ovo prezime, a u sridnjoj Dalmaciji kih 25 stanovnikov ima još u malom zapušćenom kamenitom naselju. Lajoš i Vlado Škrapić su jednako zaslužni da su ove dvi zajednice još i prikogranično svezane nedavno u jedan buket. Pred dvimi ljeti pravoda s veseljem sam primila oduševljenje našega Lajoš bačija kad se je vratio iz Hrvatske s novošću i s velikim elanom za organizaciju, ali malo skeptično sam gledala u budućnost, kako će uspjeti sabrati, a i nagovoriti na duže putovanje barem jednoga zastupnika iz svih Škrapićevih familijov. Ljetno putovanje je prethodno ocjenjivanje da li je i ta druga strana toliko željna i žajna na kontaktiranje s dalekim rodjaki u Ugarskoj. Pred trimi ljeti je Vlado Škrapić na hrvatskoj televiziji vidio prilog o Škrapići u Petrovom Selu, a na to se je nek jedno ljetu kasnije pojavio u ovi kraji Lajoš Škrapić, za koga su mislili domaćini u prvom trenu da je Amerikanac. „Lajoš je došao u selo, tako smo postali prijatelji, braća, ali nikad nisam mislio da ćemo se mi sastati ovde kod nas ili u Mađarskoj –rekao je Vlado Škrapić iz Splita. Ja mislim da smo mi svi, kim je dano da budemo onde, jedno manje čudo doživili u ovom povezivanju, a vraćajući se domom, s nestrpljenjem čekamo kako će se nastaviti ova Škrapićijada. Dokle se jedni Škrapići ganu iz Petrovoga Sela iskati korene u Hrvatsku, od jednoga Škrapića u svojem selu morala sam čuti mrazne riči za Hrvate, za on narod kamo i on sam, po ocu, pripada. Jedino se ufam da za njega neće biti mjesta kad se budu Škrapići u većem broju pripravili u Hrvatsku, jer na izlet svi bi rado putovali, ali to treba i zavriditi. Najveć sa znanjem i poštovanjem materinske riči, tradicij, vlašćega prezimena i naroda, kako to peldodavno djela desetljeća dugo Lukačeva grana!

-Timea Horvat-

„Glasnikov tjedan“

Retorika, pa k tome isprazna, vodi k nedoumicama i potiče negativne emocije, zabilježena može imati itekakve posljedice u vremenima koja dolaze, podložna je korištenjima u svrhe manipulacije i zbunjivanja pogotovo kod onih koji je ne razumiju, a ne razumiju ni kontekst korištenja retorike. Kažu za retoriku kako je to krasnorječivost bez sadržaja, dodala bih, u našem slučaju i bez pridjeva krasnojezičnost, tek je to isprazno izjašnjavanje sa sadržajem prilagođenim trenutku u kojem se govori i ovisno o tome s kime se govori i kome se obraća. Čitam ovih dana lutajući netom na portalima: www.slobodnaevropa.org i www.sarajevo-x.com

Činjenica koja je u BiH gotovo nepoznata jest da u Mađarskoj djeluje bošnjačka zajednica katolika koji vuku porijeklo iz BiH, a koji se nazivaju Bošnjacima. Bošnjačka zajednica broji 8.000 članova. Svi oni čuvaju bosansku tradiciju. Na čelu te zajednice je sveučilišni profesor i sociolog Ivica Đurok iz Mađarske. (...)

I dok se neki bosansko-hercegovački državljani danas odriču svoje domovine, ljudima koji pripadaju bošnjačkoj zajednici u Mađarskoj, veoma je važno da ih BiH zaštiti, jer oni žele upravo svoju matičnu zemlju. Oni na taj odgovor još uvijek čekaju. Profesor Đurok kaže: „U okolici Pečuha ima sedam naselja gdje kažu za sebe da su Bošnjaci. Kažu da su katolici, iz Bosne, i pitaju: imamo li mi pravo na svoju matičnu domovinu koja se zove Bosna i Hercegovina? Na to pitanje netko treba da nam odgovori. Mi znamo odgovor. Ima li BiH neku obavezu brinuti se o tim ljudima? Ne financijski, to nam ne treba, ali u moralnom smislu – ima li Sarajevo, Tuzla, općenito BiH, neke

obaveze da se brine o nama?“ Ovako po spomenutom portalu i po autoru napisa Maji Nikolić. Nisam znala kako bošnjačke Hrvatice u Mađarskoj treba štiti Bosna i Hercegovina, dosada sam bila u uvjerenju kako je jedina matična domovina Hrvata u Mađarskoj Republika Hrvatska. Izgleda kako sam u zaostatku za novim političkim paradigmatama predsjednika Hrvatske samouprave grada Pečuha.

„Narodi i jezici su se tijekom povijesti miješali i u Europi i u nas, stoga je jedini način, kako nas uči Sveti Stjepan, da se svaki narod evangelizira po svojim običajima i načelima“, reče uz ostalo kalački nadbiskup na proslavi u Kalači u spomen preporoditelja bačkih Hrvata Ivana Antunovića. Dotaknuvši sličan položaj manjina u našoj domovini i mađarskih manjina u nekim drugim državama, koje se jednako zalažu za opstanak i očuvanje materinskoga jezika, iako nemaju sve one mogućnosti kao narodnosti u Mađarskoj, kao jedinstveni slučaj u svijetu naveo je primjer Santova gdje i mađarska djeca pohađaju hrvatsku školu. Istaknuvši kako toga nema nigdje u svijetu, a to je moguće samo onda ako postoji otvorenost i u Katoličkoj crkvi i u zemlji. Izgleda kako po kalačkom nadbiskupu doista imamo sve mogućnosti za očuvanje jezika, pa i u našim crkvama. Ne znam što na njegovu izjavu kazuju primjerice pomurski Hrvati u Sumartonu i Serdahelu (koji čine 90% stanovništva u njima) koji nisu u mogućnosti (a možda i ne žele) slušati svete mise u svojim stoljetnim crkvama na materinskom jeziku iako o tome teku pregovori i dopisivanja s crkvenim ocima već više od dvije godine.

Branka Pavić Blažetin

BUDIMPEŠTA

Povučen natječaj za podupiranje manjinsko-političke djelatnosti

Radi provođenja uredbe o blokadi na temelju Vladine odluke broj 1132/2010(VI.18.) o pojedinim zadaćama u svezi s državnim proračunom za 2010. godinu, dr. Csaba Latorcai, pomoćni državni tajnik Ministarstva javne uprave i pravosuđa za narodnosna pitanja i za podržavanje veza s civilnim društvom, objavio je povlačenje «Natječaja za podupiranje manjinske djelatnosti», koji je objavljen 18. veljače 2010. godine na web-stranici Stručnog tajništva za manjinsku i nacionalnu politiku pri Uredu premijera.

S. B.

BAČKA – Sjednica Županijske hrvatske samouprave

Prihvaćeno polugodišnje izvješće o proračunu za 2010. g., a raspravljalo se i o najvažnijim aktualnim pitanjima

Dana, 24. kolovoza, u županijskome Narodnosnom domu u Baji održana je redovita sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije na kojoj je jednoglasno prihvaćeno polugodišnje izvješće o proračunu za 2010. godinu, a među raznim raspravljalo se o nekoliko aktualnih tema. Prije sjednice okupili su predstavnici 14 od ukupno 15 naselja u kojima su inicirani izbori za mjesne hrvatske manjinske samouprave koji su na izborima željeli krenuti u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj. Predsjednik Joso Ostrogonac u ime Saveza Hrvata u Mađarskoj potpisao im je prijavne dokumente.

Pošto je predsjednik Odbora za financije Stipan Mandić ustanovio kako je sve izvršeno prema odlukama, a natjecatelji se propisno obračunali s potporama, prijedlog polugodišnjeg izvješća o proračunu za 2010. godinu predložio je na usvajanje s 1 470 tisuća Ft prihoda i 779 tisuća rashoda. Predsjedavatelj Joso Šibalin istaknuo je dobru suradnju s Bačkim ogrankom Saveza Hrvata u Mađarskoj i mjesnim hrvatskim manjinskim samoupravama. Zahvalio je organizatorima priredaba u proteklom razdoblju za koje je Županijska samouprava dala potporu baš zbog toga što su od istaknutog, regionalnog značenja, najavivši da još do kraja godine predstoji nekoliko priredaba, među njima i jedna velika priredba bačkih Hrvata – koncert Zvonka Bogdana u Baji.

Među raznim bilo je riječi o izborima za mjesne hrvatske manjinske samouprave, pri čemu je Joso Šibalin istaknuo kako je u

odnosu na prošle izbore, kada je utemeljeno 13 hrvatskih samouprava, ove je godine inicirano dvije više, u Sentivanu i Tompi. Predsjednica Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj Angela Šokac Marković najavila je da će negdje za dva tjedna u Narodnosnom domu biti priredena projekcija filmova o bačkim Hrvatima, a gost će biti Ivan Guban, urednik i novinar Hrvatske kronike Pečuško-

ga regionalnog studija Mađarske televizije, u okviru koje će biti prikazani filmovi o putovanjima bačkih Hrvata na Bunu i u Međugorje, te drugi filmovi koji tematiziraju položaj i život hrvatskih manjina. Bilo je još riječi o prijedlozima za državne nagrade Hrvatske državne samouprave, pri čemu je odlučeno da će Županijska hrvatska samouprava predati prijedlog za dvije nagrade, za kulturu i za mlade.

Na kraju sjednice okupljene je o najvažnijim pitanjima oko manjinskih izbora, ali i budućnosti Saveza Hrvata u Mađarskoj, tijekom registracije članstva, sazivanju kongresa ukoliko obavijestio Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, naglašujući uz ostalo kako Savez mora imati važnu ulogu ne samo na izborima nego i u budućoj Skupštini Hrvatske državne samouprave.

Tekst i slika: S. B.

ČAJTA, GRADIŠĆE – Koordinacijski odbor hrvatskih društava i organizacijov, Hrvatski akademski klub, Hrvatski centar Beč, Hrvatsko kulturno društvo u Beču, Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću, Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov i Kulturna zadruga u Velikom Borištofu su skupa vanstali polag ideje da se ponovo oživi Koordinacijski odbor društava i organizacijov Gradišćanskih Hrvatov koga želju ponovno proširiti na četire zemlje kade nek živu Gradišćanski Hrvati, tj. na Austriju, Češku, Ugarsku i Slovačku. – „Stariji i „zreliji“ med nami čedu se sigurno još spomenuti na ovu hvalevridnu inicijativu za ku smo uvjereni da ju treba opet oživiti i napuniti novim duhom, promišljenim inicijativama i perspektivnim sadržaji. Zasada su u ovom Koordinacijskom odboru bila zastupana „stara“ društva (HAK, HGKD, HKD, Hrvatski centar, HŠtD), a u medjuvrime su se priključili i ZIGH i KUGA. Namjera je da se djelokrug Koordinacijskoga odbora ponovno proširi i na centralna hrvatska društva u susjedni zemlja – Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, Društvo gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj, Hrvatski kulturni savez u Slovačkoj, i Udruženje hrvatske manjine u Češkoj Republici. Ukoliko je poželjeno, odnosno potribno, moremo u budućnosti po medjusobnom dogovoru i proširiti sastav Koordinacijskoga odbora za druga društva i organizacije – piše u pozivnici u ime

Oživljavanje Koordinacijskog odbora društava i organizacijov Gradišćanskih Hrvatov

Koordinacijskoga odbora Petar Tyran, glavni organizator ovoga sastanka, ujedno i glavni urednik Hrvatskih novin, tajednika Gradišćanskih Hrvatov u Austriji. Med cilji Koordinacijskoga odbora su navedeni stvaranje skupne platforme za medjusobno informiranje, rastresenje različnih vidjenj aktualnih točak u pogledu na očuvanje hrvatskoga jezika i kulture, stvaranje skupnoga polazišća u nacionalni i internacionalni pitanji u pogledu na manjine, s posebnim gledišćem na hrvatsku manjinu, kako u Austriji, tako i u Češkoj, Slovačkoj i Ugarskoj, stvaranje planov i idejov za djelovanje u korist spomenutih točak, iniciranje partijsko-politički neodvisnoga foruma, ki ne gledec na svitonazor pojedinih članov, djeluje u korist očuvanja i daljnega razvijanja hrvatske nacionalne manjine u dotični zemlja i država. Nadalje koordiniranje važnih terminov i skupne aktivnosti ter priredab. U dogovoru s načelnikom Čajte Belom Rešetarom sastanak je predvidjen u okviru međunarodnoga Dana mladine, 10. septembra, u petak, u 17:30 u općinskoj vijećnici u Čajti. Gradišćanske Hrvate iz Ugarske zastupat će Čaba Horvath, pred kratkim odibrani predsjednik i njegov zamjenik Društva Gradišćanskih Hrvatov u

Ugarskoj, Andraš Handler, a i donedavna predsjednica Društva Marija Pilšić. Pozvani su još i predsjednik i dopredsjednica Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj Rajmund Filipović i Marija Kirchknopf.

- Tih-

SIGET – Od 10. do 12. rujna u Sigetu se održavaju ovogodišnji Dani Zrinskih kojima sudjeluje i izaslanstvo Zrinske garde iz Čakovca te se predstavlja zajednički projekt sa Zelenom zonom iz Sigeta. Radi se o europskom projektu koji se odvija od početka kalendarske godine do kraja godine. U Sigetu se od 1833. godine obilježavaju Dani Zrinskih. Položit će se vijenci sjećanja u petak, priredit će se Zrinska večera u subotu, natjecanje konja i konjskih zaprega... U nedjelju će tursko i hrvatsko izaslanstvo s prijateljima iz Sigeta u Mađarsko-turskom parku prijateljstva položiti vijence sjećanja te će se nakon svečanih govora na Zrinskom trgu u odorama krenuti prema tvrđavi.

„Molim te, zapiši“

U Pečuhu je 24. kolovoza na gradskoj kući u okviru tiskovne konferencije promovirana knjiga bošnjačkog pisca Jasmina Imamovića na mađarskom jeziku „Jegyezd le, kérélek“. Knjigu su predstavili pečuški gradonačelnik Zsolt Páva, umjetnički voditelj programa Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010 Tamás Szalay, u ime jednog od izdavača pečuške Hrvatske samouprave i ujedno jedan od urednika knjige, uza Zoltána Ágostona, Ivica Đurok, a promociji je nazočio i sam autor Jasmin Imamović. U sklopu promocije naglašena je važnost kulturnih i političkih veza Pečuha i Tuzle, donosi pečuški portal www.pecsma.hu.

„Jegyezd le, kérélek“, u originalu „Molim te, zapiši“, naslov je romana Jasmina Imamovića izdanog na mađarskom jeziku u prijevodu Viktória Radics. Roman su izdali: pečuška Hrvatska samouprava i Naklada Jelenkor 2010. godine uz potporu Grada Pečuha, Hrvatskog kazališta u Pečuhu, Hrvatske samouprave Baranjske županije i Európa Kulturális Fővárosa Pécs, 2010, a u sklopu književnih programa Pečuh – europska prijestolnica kulture u godini 2010. Knjigu su uredili Zoltán Ágoston i Ivica Đurok, a naslovnici knjige uradila je Márta Gyurok. U proslavu Lectori salutem! čitatelju se obraća pečuški gradonačelnik Zsolt Páva, potom s naslovom Kedves olvasó! Tamás Szalay, umjetnički ravnatelj Európa Kulturális Fő-

városa Pécs, 2010. Slijedi povijesni roman Jasmina Imamovića na tristotinjak stranica. On govori i o zajedničkoj hrvatsko-mađarsko-bošnjačkoj prošlosti. Roman obuhvaća razdoblje od 1333. do 1533. godine. Riječ je o povijesnom romanu, o srednjovjekovnoj Bosni u doba bana Stjepana II. Kotromanića, u kojoj Imamović pripovijeda o zaboravljenoj Crkvi bosanskoj, stećcima, inkviziciji, ratovanju protiv Dušana Silnog, ugarskom kralju, Veneciji, uvrstivši u tekst napise bosanskih stećaka... On piše o povijesnim događajima, odnosima Bosne i Dubrovnika, Bosne i Mađara... Roman je tiskala Nakladnička kuća Croatica iz Budimpešte.

Jasmin Imamović rodio se 1957. godine, načelnik je grada Tuzle u Bosni i Herce-

govini, od 2001. godine. Piše romane, novele, eseje, radiodrame, scenarije... Njegovi književni uraci prevedeni su na više jezika. Ovo mu je druga knjiga, roman na mađarskom jeziku. Prvi je objavljen 2007. godine pod naslovom Pillanatimádó (Obožavatelj trenu) u prijevodu Zoltána Gátaia i izdanju Zaklade Jelenkor te potporom Grada Pečuha, Pécs 2010 menedzsment Központ Kht., Hrvatskog kazališta u Pečuhu i PTE BTK Szociológia Tanszék. Inicirao je 2001. s Brankom Čegecom književni susret Cum grano salis u sklopu kojeg je utemeljena nagrada „Meša Selimović“ za najbolji roman na govornom području BiH, Hrvatske, Crne Gore i Srbije.

Branka Pavić Blažetin

Lutajući svjetskom mrežom: www.slobodnaevropa.org i www.sarajevo-x.com

U Mađarskoj djeluje bošnjačka zajednica katolika

Bosanci i Hercegovci rasuti su po cijelome svijetu i u gotovo svim zemljama imaju svoje male zajednice unutar kojih djeluju i oživljavaju svoju tradiciju. U Mađarskoj djeluje zajednica građana bosansko-hercegovačkog porijekla, katolika, koji se nazivaju Bošnjacima. Svakodnevno čuvaju bosansku tradiciju, nose bosanske nošnje, a u Pečuhu čak jedna od glavnih ulica nosi ime Bošnjačka. U BiH se o bošnjačkoj zajednici u Mađarskoj ne zna gotovo ništa. Tek nedavno, boravkom jednog od članova zajednice u Tuzli, saznali su se vrijedni detalji.

Činjenica koja je u BiH gotovo nepoznata jest da u Mađarskoj djeluje bošnjačka zajednica katolika koji vuku porijeklo iz BiH, a koji se nazivaju Bošnjacima. Bošnjačka zajednica broji 8.000 članova. Svi oni čuvaju bosansku tradiciju. Na čelu te zajednice je sveučilišni profesor i sociolog Ivica Đurok iz Mađarske. Kaže da u nekim naseljima u okolini Pečuha ljudi čak nose nošnju bosanskih krajeva: „Suočit ćete se s činjenicom da je ta nošnja gotovo istovjetna s nošnjom koja je u okolini Olova i nekim tim područjima. Pitanje je s moralnog aspekta jako važno za te ljude, za tu zajednicu.“

I dok se neki bosansko-hercegovački državljani danas odriču svoje domovine, ljudima koji pripadaju bošnjačkoj zajednici u Mađarskoj veoma je važno da ih BiH zaštititi, jer oni žele upravo svoju matičnu zemlju. Oni na taj odgovor još uvijek čekaju, kaže profesor Đurok: „U okolini Pečuha ima sedam naselja gdje kažu za sebe da su Bošnjaci. Kažu da su katolici, iz Bosne i pitaju: imamo li mi pravo na svoju matičnu domovinu koja se zove Bosna i Hercegovina? Na to pitanje netko treba da nam odgovori. Mi znamo

odgovor. Ima li BiH neku obavezu brinuti se o tim ljudima? Ne financijski, to nam ne treba, ali u moralnom smislu – ima li Sarajevo, Tuzla, općenito BiH, neke obaveze da se brine o nama?“ Bez obzira na bilo kakvu podršku iz BiH, pa i moralnu, bošnjačka zajednica u Mađarskoj ima sjajnu budućnost. U nju se sve više uključuju mladi koji žele pronesiti bosansku tradiciju. Na to je profesor Đurok veoma ponosan: „Evo, radi primjera, ovo se dogodilo prije nekoliko dana. Studentica dolazi k meni i ja kažem: „Šokice“, a ona kaže: „Ne, ne, ja sam Bošnjakuša“. Ja opet kažem: „Ne, vi ste Šokica“, a ona: „Ne, ja sam Bošnjakuša“. Trebam li išta osim toga kazati?“

Mađarski grad Pečuh, koji je ove godine europska prijestolnica kulture, u bogati kulturni program uvrstio je i predstavljanje knjige Jasmina Imamovića „Molim te, zapiši“ koja je prema tamošnjim književnim kritikama najznačajnije književno djelo u Mađarskoj u 2010. godini. Umjetnički direktor EKF (Europska prijestolnica kulture) Tamás Szalay: „Ne zbog osobe, vašeg načelnika, već zbog značaja tog romana, povijes-

nog romana, mislimo da je to jedan od naših najznačajnijih projekata u cijeloj godini.“

Jasmin Imamović, načelnik Tuzle, kaže da će grad na zrnu soli također biti europskim gradom kulture kada BiH za to dođe na red. Imamović kaže da su veze Tuzle i Pečuha stoljetne, ali da se o njima vrlo malo zna: „Supruga njihova najznačajnijeg vladara svih vremena, srednjovjekovnog kralja Lojoša I. Velikog – bosanska je princeza Elizabeta, koja se 1353. godine udala za Lajoša I. Velikog i postala najmoćnija europska kraljica, koju Mađari zovu kraljicom Eržebet. Ona je rođena u Srebreniku.“

Valja napomenuti i da se mađarski „so“ kaže „šo“, pa otud Šokci samo oko Tuzle i oko Osijeka, znači gdje su išli putovi soli. Jedna velika zajednica, bošnjačka zajednica – izjašnjavaju se kao Bošnjaci – opstala je tamo, sa svojim jezikom, sa svojim imenima. Sedam, osam hiljada građana koji se izjašnjavaju kao Bošnjaci, a oni koji su vjernici, oni su katoličke vjere. Nema nikakve diskriminacije. A oni su vezani za Bosnu i Hercegovinu.“

Maja Nikolić

Jedna manja delegacija petrovskih Škrapićev 3. augustuša se je ganula iz Pinčene doline da poišće stare korene u Dalmaciji. Peljač ove grupe je bio Lajoš Škrapić ki si je odlaznio malo vrimena za vrime našega boravka u selu Škrapići. Otkud je došla ideja da dojdete simo u Škrapiće poiskati stare korene, vašu prošlost?

– Kad su zgradili najnoviju autocestu A1 ovde u Hrvatskoj, onda sam kupio najnoviju kartu i vidio sam uz autocestu natpis Škrapići, samo pet km odaljeno od toga puta. Onda sam mislio, moram pohoditi ovo selo koje se zove Škrapići, da vidim svoje istoimenjake, rodjake, jer u mojem selu danas živi najmanje sto-dvjesto Škrapićev. Pred dvimi ljeti kad smo bili na Medjunarodnoj konferenciji u Trogiru, onda sam rekao vozaču da kad idemo domom, moramo se okrenuti s ove autoceste da vidimo ovo malo selce.

To je pred dvimi ljeti bilo, a sad ste ponovo došli simo i uprav danas, 5. augustuša, kad je Dan pobjede i domovinske zahvalnosti. Ovo ste direktno ovako izmislili?

– Moremo reći da je ovo zavisilo od toga da moji bratići iz Petrovoga Sela sad su slobodni, kako i jedna sestrice iz New Yorka, kći mojega brata, jedinoga koji još živi. Ona je sad bila u Petrovom Selu i htela je viditi onu domovinu otkud su naši stari došli u naše selo. Ovako smo sad skupa doputovali s njom, nje mužem i petrovskimi nukići, sini brata ki je umro. Nažalost, ja sam jedini stric ki je došao s njimi.

Kakova je ćut pohađjati na ulica ovoga sela?

– Zvanaredna, a vjerujem da i naša novinarka isto tako ćuti. Ovo je zvanaredno mjesto, tako da mene spominja na ditinstvo. Sad smo ćuli ovde kukurikati kurija, tako pred 60-imi ljeti u mojem ditinstvu sam ovo vidio u našem selu, velim Vam da je unikalna ćut.

Vi ste zaistinu uvjereni da su se vaši praoci ganuli iz ovoga sela?

– Ne znam otkud smo se ganuli, ovde mi je jedan stric Jakov Škrapić rekao da su naši praoci došli iz Bosne i Hercegovine, a drugi bratić mi kaže, Vlado Škrapić, da u Bosni nimaju Škrapića. Tako da ja mislim da su naši preci bižali ispred Turkov, a mi smo prošli malo dalje, još 800 km, na austrijsko-ugarsku granicu, u Petrovo Selo.

Kako će izgledati daljnji nastavak ovoga druženja, suradnje s ovdešnjimi Škrapići u Hrvatskoj?

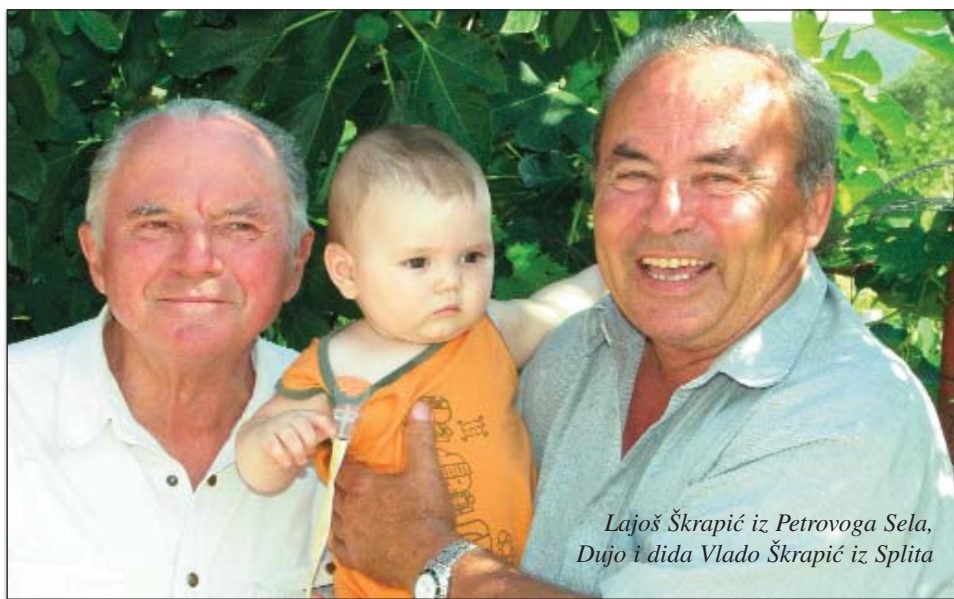
– Sad su nas tako pogostili, ljubezno primili ovde da mi ovo moramo vratiti. U Šibeniku Vlado Škrapić ima pansion i obilno su nas nagostili. Nisu hteli da platimo, a sad smo došli u ovo malo selo, pečeno janje smo jili. U Petrovom Selu takovoga nikad nij bilo, i ovo je unikalno. Drugi korak nam mora biti da ćemo mi pozvati ove naše Škrapiće u Petrovo Selo, pak ćemo je srdačno primiti.

To se mora reći da kad na Lajoša i Vlada

Intervju s Lajošem Škrapićem, organizatorom posjeta u selo Škrapići

„Siguran sam da smo mi iz jednoga korena, kad pogledate nas i naše rodjake, svi mi imamo istu tu kruglu glavu i iste oči, dakle i ovo svidochi da smo iz istoga korena!”

Razgovarala: *Timea Horvat*

Lajoš Škrapić iz Petrovoga Sela, Dujo i dida Vlado Škrapić iz Splita

Škrapića pogledamo, toliko su slični jedan drugomu da nigdor ne bi rekao da niste braća. Jesu li petrovski Škrapići u pravom smislu riči našli brata i sestre u Dalmaciji?

– Siguran sam da smo mi iz jednoga korena, kad pogledate nas i naše rodjake, svi mi imamo istu tu kruglu glavu i iste oči, dakle i ovo svidochi da smo iz istoga korena!

Kako s jezikom?

– Ja mislim da ovi naši domaćini sve razumu što govorimo na petrovskom jeziku koji je petsto ljet star, arhaični jezik, ali mi istinite originalne hrvatske riči koristimo. To je velika vridnost što smo mi očuvali, a tako mislu i oni.

Danas smo ovde desetimi iz Petrovoga Sela (iako ne svi Škrapići), dodatno su još došli Škrapići iz Splita, s domaćini skupa koliko vas je sve skupa, što šacate?

– Ja mislim da je najveć Škrapićev u Petrovom Selu med onimi ki živu u hrvatski seli. Kod nas je najmanje 150, morebit i dvjesto Škrapićev ako se sakupimo na nekoj svečanosti, svadba ali, nažalost, na pokopu. Puno više Škrapićev je u Petrovom Selu nego u ovom malom selu koje se zove Škrapići. Kako su mi braća povidali, svi mladi idu u Split, Šibenik, tamo se doselu na obalu Jadrana. Na groblju, cimitoru smo malo prlje bili, polovica cimitra su Škrapići.

Nešto ste mi spomenuli da Škrapići živu i u Slavoniji?

– Moj pokojni otac je povidao da jedan

didin brat, stric Mate, su otišli iz Petrovoga Sela u Slavoniju. A to je istina da u Slavoniji se najdu Škrapići, ali mislim da kad bi bolje pogledali otkud su došli, ispalo bi da su unuki i prauniki podrijetlom svi iz Petrovoga Sela.

Onda će se i tamo napraviti ekskurzija?

– Ne znam, oni mislim i ne znaju odakle su. Ja sam u telefonskoj knjigi u Budimpešti štao ime Skrapits Ferenc, pak mislio sam da je iz Petrovoga Sela, ali on je rekao da su oni iz Šomodjske županije, pak pitam ga, a tvoje otac zna odakle ste, pak mi je rekao da i otac ne zna. Morebit su oni unuki pokojnoga Mate strica od kojega su moj otac rekli da je otišao u Slavoniju.

Pred dvimi ljeti kad smo se za ovo povezivanje pominjali, onda ste rekli da jedan cili autobus sa zastupniki svih Škrapićevih familijov iz Petrovoga Sela jednoć će doputovati simo. Je istina da se ovo organizira u jesen?

– Da, u ovom pansionu naš Vlado ima dvajset steljov, ako bi se svi Petroviščani sabrali, napunili bi jedan veliki autobus, najmanje 45 ljudi, ali onda se moramo dogovoriti da kako ćemo noćevati na Jadranu. Sad smo nek zano došli osmimi jer ovo je nek dio naše obitelji, od Lukaćevih. U jesen imamo već vrimena da organiziramo ov izlet, a morebit da ćemo mi prlje pozvati ove naše rodjake u Petrovo Selo, pak onda ćemo skupa dojti velikim autobusom ponovo u Dalmaciju.

Neka tako bude!

UDVAR – Peti Zemaljski i međunarodni festival harmonikaša bit će 18. i 19. rujna u Udvaru, naselju nadomak Pečuha. Dvodnevni se Festival otvara u mjesnom domu kulture natjecanjem sudionika Festivala, izložbom harmonika, prikazom harmonike PETROMAESTRO uza sudjelovanje Pétera Mogera i Miroslava Navrašića, nastavlja se noću harmonike glazbom i plesom. Nedjelja će biti u znaku revijalnog kuhanja jela pojedinih narodnosti uz kulturni program i nastup KUD-a Tanac iz Pečuha, s početkom u 15.30, nastupom Big-Banda iz Seksara, profesionalnih i amaterskih harmonikaša te koncertom Zagrebačkih tamburaša i Miroslava Navrašića, a nakon njih slijedi još jedna noć harmonike uza spontano muziciranje. Otac i idejni začetnik Festivala jest poznati hrvatski tamburaš iz Udvara Marko Radić.

PEČUH – U okviru suradnje Narodnoga sveučilišta u Pečuhu, Kulturnog centra grada Pečuha i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae, a u sklopu programa Pečuh - europska prijestolnica kulture, od 16. do 19. rujna ostvaruje se niz sadržaja. Tako će 16. rujna u Hrvatskome klubu biti održana književna večer čiji će gosti biti književnici Lada Žigo i Zoran Ferić, a moderator večeri bit će Stjepan Blažetin. Večer počinje u 18 sati kako bi istoga dana s početkom u 20 sati Dramski studio DKD-a izveo Multimedijski projekt SRCE. Pod vodstvom Stjepana Večkovića, 17. rujna bila bi priređena Gajdaška glazbena radionica u Hrvatskome klubu Augusta Šenoae, a potom na otvorenoj pozornici u Barbakanu gajdaški koncert Hrvatskoga gajdaškog orkestra, s početkom u 19 sati. Na otvorenoj barbakanskoj pozornici 18. rujna nastupilo bi Dječje kazalište iz Dubrave s predstavom Povuci-potegni, s početkom u 11 sati, a 19. rujna na Licejskom trgu, s početkom u 19 sati, bio bi održan koncert duhovne glazbe u izvedbi mezosopranistice Aide Krilanović i orguljaša Mila Krilanovića. Napomenimo kako se 15. rujna u Pečuhu obilježava Dan grada Zagreba.

BAĆINO, BAĆINA – U suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i HKUD-a «Vodenica», skupina rackih Hrvata iz Baćina (44), boravila je u Hrvatskoj, u uzvratnom posjetu prijateljskom naselju Baćina u Općini Ploče. Kako nam reče predsjednik hrvatske samouprave Franjo Anišić, vrlo su lijepo primljeni od svojih domaćina, a smješteni su kod tamošnjih obitelji. Za trodnevna boravka, uz druženje s domaćinima, svakodnevno je organiziran i odlazak na plažu u Gradac.

Petroviski Škrapići obišli staru rodbinu u Hrvatskoj

Orijaško spravišće Škrapićev je započelo jur na obljetnici hištva Ane Škrapić i Jožija Timara 31. julija, na ku su dospili daleki rođjaci i iz Amerike, a potom je ovo druženje nastavljeno u Hrvatskoj s ciljem da ovi daleki Škrapići isto tako vidu otkud potječu njevi preci. Utorak, 3. augustuša, mala delegacija, uglavnom Škrapići (Lukačevići) su se otpravili na put u Dalmaciju, a gdo bi je bio drugi peljao nek Lajoš Škrapić ki je pred dvimi ljeti, vjerujem da ne slučajno, otkrio postojanje maloga naselja pod imenom Škrapići u sridnjoj Dalmaciji. Upoznavši nekoliko Škrapićev i toga kraja, vrijeda mu se je narodila ideja da će svoje Škrapiće iz Petrovoga Sela dopeljati na ovo „sveto“ mjesto, a takaj će im pokazati i najlipše dijele Hrvatske.

*U muzeju Vinka Skelina
u Perkoviću*

Tako je prvi dan sa Škrapići proveden na Plitvički jezera, a kasna je bila noć kad su zašli u Brodaricu polag Šibenika, kade je Vlado Škrapić, kontakt-osoba, ponudio za svoje goste smješćaj. Drugi dan, pod peljanjem Ivana Banića (predsjednika ognjogasev u Dubravica ki jur drugo ljeto kontaktiraju s petroviskimi ognjogasci) Gradišćanci su pohodili Krešimirov grad, šibensku katedralu, a zastali smo i na

Pred najvećim kipom Majke Božje u ciloj Hrvatskoj. Sliva: Estera Bošić-Škrapić, Kristina Milišić-Škrapić, vaša novinarka i Rita Škrapić-Bacas iz Amerike

najlipšem odmorišću autoceste Zagreb–Split. Iznad Skradina je lani postavljen kip Majke Božje koji je sa svojim tri i pol metrom najviši takov kip kod Hrvatov. Prema ocjena kip Gospe svaki dan posjeti oko tri jezero ljudi. Na desnoj obali rijeke Krke se nalazi Skradin koji je pravoda sa svojom bogatom kulturno-povijesnom baštinom očarao i Petrovišćane. S novimi doživljaji hudo je proletio dan, a na večeru u dogovoreni termin valjalo se je vratiti domaćinom. Kratko kupanje i spremali smo se kratkim počivkom na drugi dan i veliki susret s ovdešnjimi Škrapići u selo Škrapići. Usput nas je dočekao u Perkoviću Vinko Skelin, kolekcionar, bilježnik narodnih običajev, ujedno i pjesnik, ki nam je i darovao svoju jačku pod naslovom „Moje Sitno“. Njegov privatni muzej sa starimi orudalji, kovalnicom, latinskom *Missale Romanum* iz 1634. ljeta i glazbenimi snimkami narodnoga melosa ovoga kraja ter gostoljubivošću je nepozabljiva točka našega posjeta. Kamen, krš i maslina, okolo-naokolo kudaj smo nek gledali, dok smo zašli do cintira Škrapićev. Sunce nas je grijalo nemilo, jedino jandrice su poburkale ovde jur s običnim guslanjem vjekovječnu tišinu. Pomilovali smo stare kamene, poslušali stare povidajke, tešku sudbinu pojedinih pripadnikov familijov. Žitak je i ovde mučio ljude pod komunizmom. Nije išlo bolje ni za vrime Prvoga ni Drugoga svitskoga boja, a ni u ljeti Domo-vinskoga boja. I konačno Škrapići. Nevjerojatno je ovo područje, trava žuta od žgaline,

Već Škrapićev počiva u cintiru nek koliko živi u selu

zvoni i janje, hlada jedva. Lajanje čuvara i kukorikanje nas su sprohadjali svagdir kamo smo nek koraknuli. Ženske ruke vjerojatno od jutra su marljivo kuhale, pekle, pripravljalje se za veliku gošćinu. Janjetina se je pekla u našu čast, a Lajoš bači su se začeli filozofirati s domaćini ka je bolja rič cicititi, dojiti ili nešto treće. Škrapići, ke luči kih 800 km, prvi put su se objamili, čvrsto stiskali ruke jedan drugomu, kuševali se, ali človik je imao takovu ćut kot da bi to bilo jur po stoti put. Tako kako se to šika med rodjaki. Došli smo iz nepoznatog nepoznati, a doček je bio topao i neopisiv. Svi su se široko smijali, veselili, ali nije se moglo skrivati njevo presenećenje kako se svi Škrapići iz Petrovoga Sela pominaju po hrvatski, još i najmladji putnik Dušan Timar. Za stolom uz domaće vino, fanjske falate su se raspelala pripetenja, čas za čas se je pojavio još jedan novi Škrapić. U pogledu sa znatiželjnošću su se mirili petrovski Škrapići, ali za tren su se sprijateljili stari rodjaki, srodni potomci dalekih stoljeć. *Geni, geni kameni* – se je zdignuo u visinu

Na pohodu maloga sela na kršu

Thompsonov glas, koga i ovdje obožavaju, a mladi su prošli i na večernju feštu u Čavoglave. Mlada divojka Josipa Škrapić nas je otpeljala u svoje gospodarstvo, gizdavo je pokazala vlasništvo nje životinj i smijala se kad je rekla da će rado dojti u Petrovo Selo kad budu putovali njevi. Dokle smo se došetali do tablice sela, naslušali smo i priču kako je prije par ljet tabla ukradena na pragu sela. Prva stara Škrapićeva hiža je jur u ruševini, zakonito i ne znaju čija je, zato se i nigdor ne mari za nju. Čuda ima i praznih, napuštenih stanov. Vlado Škrapić je tvrdio da na ovom mjestu ima kih 25 stanovnikov, naravno, prije boja, bilo ih je i već, ali trbuhom za kruhom, mladi idu odvud u veće grade. Njegov sin rado se vrati još simo jer je didu jako volio i ćaća se ufa, sin će se i u budućnosti brinuti za imovinu u Škrapići.

Kasna je ura kad dajemo zbogom Dalmaciji, obrišu se suze, a riči ljubavi se mišaju med plane, kako i kad se vidimo ponovo. Ivan, Ante, Jakov, Josip, Miljenko, Mirko, Mate, Stipan, Jure, Petar, Šimun, Lovro, Božo, Marijan, Ana, Luca, Marija, Josipa, Ivanka, Matija, Pera, Šima, Manda, Pinčena dolina vas željno čeka na još jedno Škrapićevo svečevanje. Neka Bog da zdravlja i sriće!

-Timea Horvat-

Na vinokušanju

SELURINCE – Na prostoru tamošnjega sajma 10. rujna priređuje se skup zatvorenoga tipa pod nazivom Lobi-parti. Druženje i lobiranje potaknuo je i započeo prije deset godina današnji gradonačelnik, a tadašnji selurinski donaćelnik Marko Győrvári. Skup je to koji okuplja brojna imena političke, javne, kulturne, vjerske, športske i medijske scene Baranjske županije pa i šire. Na partiju sudjeluju i mnogobrojni gospodarstvenici iz Mađarske i Hrvatske te turistički djelatnici.

KEMLJA – Hrvatska manjinska samouprava srdačno Vas poziva na Hrvatski dan i na spomin-dan gradišćanskoga velikana Mate Meršića Miloradića, čiji se 160. jubilej rođenja svečuje ovo ljeto. Program se začme 18. septembra, u subotu, u 14.30 u mjesnoj crkvi s mašom zadušnicom, ku sprohadja polaganje vijenaca u mjesnom cimiteru, na grobu Mate Meršića Miloradića. Potom u kulturnom domu, početo od 16 uri, nastupaju mjesne kulturne grupe, hrvatski jačkarni zbor iz Staroga Grada, Bizonjski tamburaši, Tamburaši iz Čunova (Slovačka). Ovput će se dodiliti i odličja „Za Kemlju“.

PETRIBA – Na danu Velike Gospe u tom je naselju posvećena obnovljena crkva. Nekadašnja škola uz koju se gradila i kapelica, obnovom i proširenjem dobila je sve prostorije potrebne za crkvu. Vjernici su razmišljali o izgradnji nove crkve, no zbog regresije odlučili su se za obnovu već postojeće kapelice. Prema riječima mjesnog župnika, dekana A. Zoltána Kirnera, obnovljena crkva simbol je zajedništva, naime svi su se mještani uključili u njezinu obnovu. Na svečanu priredbu stigao je i sambotelski biskup.

BARČA – Zatvoren je IV. krug natjecanja u sklopu programa razvoja Nova Mađarska kod Saveza Rinya-Dráva sa sjedištem u Barči. Na natječaj je pristiglo 65 projekata, od čega je odobren 61 u 13 raspisanih tematskih cjelina: razvoj poduzetništva, programi usavršavanja, programi razvoja zajednica, razvoji domova kulture i športskih zdanja, šumarske usluge, turistički programi, skupine za očuvanje običaja, seoske priredbe, izdanja, škole u prirodi. Sljedeći krug natjecanja bit će raspisan u ožujku 2011. godine. Temelji Leader programa jesu razvoj mjesta te razvoj i ostvarenje potreba u pojedinim mjestima. Česti su civilni natječaji i natječaji javne sfere, organiziranje priredaba za potrebe zajednice, dani sela, priredbe i akcije očuvanja narodnih običaja. Natječu se kulturna društva, među njima i manjinska traže sredstva za nabavu nove nošnje ili kupnju narodnih glazbala.

Dvotjedno gostovanje mohačkih bušara u Francuskoj

Skupina mohačkih bušara gostovala je na 37. Festivalu „Kulture svijeta” koji je održan od 14. do 26. srpnja u gradu Gannatu, smještenom u srednjoj Francuskoj. Na veliku manifestaciju mohački gradonačelnik i bušari dobili su poziv još ujesen 2009. godine na sjednici UNESCO-a u Abu Dhabiu, kada je pohod mohačkih bušara uzet na reprezentativni popis nematerijalne svjetske kulturne baštine. Jean Roche, predsjednik Međunarodnog saveza folklornih festivala (CIOFF) u Francuskoj, ujedno glavni organizator Festivala u Gannatu, velik naglasak stavlja na predstavljanje tradicionalnih elemenata kulturne baštine. Od 15 država koje su sudjelovale na svjetskom festivalu, četiri je zastupalo članice s UNESCO-ova popisa nematerijalne kulturne baštine, uz Mađarsku, Albaniju, Slovačku i Kanarske otoke.

Cilj je dvotjednog festivala putem predstavljanja šarenila svjetske kulture privući pozornost na važnost općeljudskih vrednota koje povezuju prošlost s budućnošću, stvaraju zajednički jezik, ili ostvaruju most među ljudima koji žive na raznim točkama svijeta. U tome je duhu Festival pružio bogat program posjetiteljima, osiguravši raznovrsne mogućnosti predstavljanja za 500 pozvanih sudionika. Izaslanstva svih pet kontinenata dnevno na više mjesta predstavljali su se šare-

nilom programa što su ih sastavili organizatori.

Tako su i mohački bušari sudjelovali na svečanim mimohodima, nastupima na pozornici s raznom tematikom (europski pastirski običaji, vrednote čovječanstva, svjetska panorama), bili su glavni sudionici kulturnog programa jednog okruga grada Gannata i susjednih naselja, održavali glazbeno-plesne nastupe na večernjim plesanicama te plesne radionice, glazbene koncerte, planirane i spontane plesanice animiranjem publike.

Mohačka je izaslanstvo imalo 15 članova, među njima je bio rezbar krinki György Prókai, koji je više puta predstavio svoj obrt, osim toga i na pozornici pokazao plesno umijeće i rezbarski rad, pa ako je zatrebalo, sudjelovao je i kao bušar na raznim programima.

Glavni sudionici iz Mađarske bili su upravo mohački bušari, što najbolje dokazuje i to da su izaslanstvo iz Mađarske organizatori nazvali po njima, a i publika ih je po tome prepoznavala. Uz pet bušara plesača, pet djevojaka u šokačkoj nošnji, izvodili su sve nastupe na pozornicama i ostvarivali programe s publikom. Devet plesača, članova KUD-a „Mohač”, pratio je četveročlani Orkestar „Baranja”, osiguravajući tijekom cijelog Festivala vrlo dobro raspoloženje, pridonijevši da Mohačani budu „omiljena” skupina.

Tijekom dvotjednog Festivala priređeno je i više predavanja o pohodu bušara, prikazavši izvorni bušarski običaj od samih početaka, ritualno-magičnog pohoda od kuće do kuće, do velike gradske veselice, koja iz godine u godinu okuplja 500 bušara, po čemu je dobio obilježje svjetskog karnevala.

Osim predavanja, u okviru radionica i izložaba, i u središtu znanstvenoga skupa koji je posvećen europskim pastirskim običajima,

jedan dan glavna je uloga posvećena mohačkim bušarima kroz izlaganje dr. Eszter Csonka-Takács.

Unatoč dugačkom i teškom putu te umoru, uslijed brojnih stručnih programa, mohačko je izaslanstvo na dostojan način, na visokoj razini i šarenilom programa zastupalo grad Mohač i Mađarsku.

Stipan Balatinac

Trenutak za pjesme

Željko Knežević

XIV.

Zrenje otvori zrno
i ono prokljia

orač otvori zemlju
i napuni kuću do vrha

ptica otvori grlo
i bude pjesma

munja otvori kamen
i žedan se napije

put putnika povede
i otud put smrtni

a prosjak otvori dlan
i onda je to čovjek

s otvorenim dlanom

Sedmi susret književnika hrvatskih manjina s književnicima u Hrvatskoj

U organizaciji Ogranak Matice hrvatske i HKD-a Franje Glavinića, u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i središnjice Matice hrvatske, u Rovinju će se 14. 15. i 16. listopada 2010. g. održati Sedmi susret književnika hrvatskih manjina s književnicima u Hrvatskoj. I u sklopu trodnevnog programa ovogodišnjih Susreta je održavanje književne večeri s predstavljanjem izvandomovinskih pisaca i njihova stvaralaštva te znanstveni skup na kojemu će svoja priopćenja o etničkim zajednicama u susjednim zemljama podnijeti njihovi vrsni znalci. Trećeg dana Susreta, prije oproštajnog domjenka, sudionici će na kulturološkom izletu obići još jedan prirodnim i kulturno-povijesnim znamenitostima bogat poluotok. Sedmi će susret i ove godine okupiti u Rovinju istaknute naše intelektualce, znanstvenike i ljude od pera, pa će to biti nova prigoda za bogatu razmjenu iskustava i poticajne razgovore koji unapređuju stvaralački rad i djelovanje naših etničkih zajednica, promiču književno i drugo stvaralaštvo, pridonose ostvarenju manjinskih prava i opstojnosti Hrvata koji žive izvan svoga matičnoga prostora. Tematski okviri znanstvenog simpozija Susreta jesu priopćenja o književnosti između dviju domovina, o vezama i prožimanjima domicilnih i matičnih kultura i jezika, o europskim standardima i hrvatskoj praksi u tretiranju kulturnih i jezičnih raznolikosti, o položaju manjina u demokratskim društvima, o tome nameće li Europa Hrvatskoj standarde zaštite manjina kakve sama niti ima niti poštuje te zašto se na hrvatske etničke zajednice izvan domovine ne primjenjuje načelo reciprocnosti, zašto naše manjine u svijetu nemaju jednak status i prava kakva uživaju manjine u Hrvatskoj? S posebnom pozornošću se očekuju priopćenja o tome zašto onih visokih standarda zaštite i prava koje, na ponos Republike Hrvatske, ostvaruju pripadnici manjina u svojoj hrvatskoj domovini nema i za hrvatske etničke zajednice u nama susjednim zemljama, a njihovim sadašnjim domovinama. Kada će prava i pogodnosti što ih uživaju Srbi, Talijani, Česi, Mađari, Slovenci... te pripadnici ostalih nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ostvarivati i Hrvati u Srbiji, Italiji, Češkoj, Mađarskoj, Sloveniji...? Zašto se Hrvatima u Italiji, pa čak ni onima autohtonim u pokrajini Molize, ne priznaje status nacionalne, nego samo jezične manjine; zašto se u Srbiji vojvodanske Hrvate pokušava otuđiti od svoga

naroda utjerivanjem u Bunjevece na način kako se to u nedavnoj prošlosti činilo utjerivanjem istarskih Hrvata u Istrane, tj. »Istrijane« itd.? Susreti će i ove godine otvoriti brojna prijašnja pitanja: Jesu li pisci koji to zavređuju integrirani u domovinsku književnost?

Zašto su u Hrvatskoj prešućivani afirmirani književnici iseljene Hrvatske, jednako oni koji pišu na jeziku svoje domovine podrijetla, kao i oni koji pišu i na jezicima svojih novih domovina...? Zašto su prešućivani čak i onda kada su najčitaniji pisci domicilnih zemalja? *Ima li Hrvatska problema s prihvaćanjem svih sastavnica svoga pluralnog identiteta, s integracijom svih vrijednosti vlastitih različitosti? Prepoznaje li hrvatsko društvo u izvandomovinskoj književnosti vlastite vrijednosti i sadržaje? Kada će izvandomovinska književnost, taj nepoznati, a važni dio nacionalne književnosti i kulture, zauzeti ono mjesto koje joj pripada u kulturi matičnoga naroda? Obogaćuje li izvandomovinska književnost hrvatsku književnu maticu, pridonosi li izgradnji hrvatskoga zajedništva i služi li podizanju mostova prema drugim jezicima i kulturama? I na kraju jedno od temeljnih pitanja našega vremena: kako u europskoj obitelji različitih naroda izgraditi pravedno društvo jednakih mogućnosti za sve, bez obzira na njihovu brojnost, vjeru, kulturu, podrijetlo, na osebnosti po kojima se ljudi i narodi razlikuju te kako ostvariti društvo koje čuva europske kulturne raznolikosti, koje omogućuje integraciju bez asimilacije, u kojemu se razlike ne progone, nego prihvaćaju kao bogatstvo?* – kazuju organizatori. hg

„Europska baština u zemljama Zrinskih”

Otvorenjem izložbe radova dvojice mađarskih umjetnika umjetničkog fotografa Józsefa Pinczehelyia i skulpture kipara Istvána Vanyura, u Čakovcu su sredinom travnja započeli programi u sklopu projekta „Europska baština u zemljama Zrinskih”. Projekt sufinancira Europska Unija u sklopu IPA prekograničnoga programa koji zajedno ostvaruju Hrvatska i Mađarska. Projekt „Europska baština u zemljama Zrinskih” ostvaruju skupa Zrinska garda iz Čakovca i Kulturna i zelena zona iz Sigeta, a tijekom ove godine obuhvatit će 15-ak programa, u godini kada se slavi deseta obljetnica utemeljenja Zrinske garde Čakovec. Želja je partnera u projektu koji traje od 1. ožujka do 30. studenoga 2010. godine, na temeljima dugogodišnje suradnje Zrinske garde Čakovec i grada Sigeta produbiti odnose dviju država i naroda te predstaviti zajedničku povijesnu baštinu i kulturne smjerove suvremenoga društva.

Nositelj je projekta Kulturna i zelena zona (Vígadó) Siget, a partner podupiratelj projekta s hrvatske strane Zrinskoj gardi Čakovec jest Matica hrvatska Ogranak Čakovec. Uza spomenutu izložbu ostvaren je u travnju zajednički nastup Zrinske garde Čakovec i Zrínyi vitez iz Sigeta, u Čakovcu u sklopu Dana Zrinskih – Dana Međimurske županije te međunarodni streličarski turnir za viteze grada Čakovca početkom svibnja. Multimedija Umjetnici Čakovca u Sigetu naziv je izložbe otvorene 23. srpnja u Sigetu.” U planu je i izložba kristalnoga stakla u sklopu ovogodišnjih Dana Zrinskih u Sigetu te reprodukcija djela o Zrinskim 11–12. rujna. U Čakovcu se u listopadu planira izložba o 10. obljetnici Zrinske garde, a sredinom studenoga ta bi izložba bila postavljena i u Sigetu.

Bogatstvo...

7. razred petroviske osnovne škole 1972. ljeta, sa školnikom Józsefom Hargitaijem

Samoborske umjetnice u Pečuhu

Na nedavno održanom likovnom simpoziju koji je trajao u Pečuhu od 25. do 30. srpnja, sudjelovale su i dvije umjetnice iz grada Samobora, članice tamošnje Udruge likovnih umjetnika: Nikolina Očko i Nevenka Miklenić. Program ovoga međunarodnog likovnog simpozija vodila je ugledna umjetnica Rita Horvath iz New Art Galerije, a odazvalo mu se jedanaest umjetnika iz pet zemalja: Rumunjske, Njemačke, Hrvatske, Meksika i Mađarske. Sudionici kolonije-simpozija stvarali su svoja djela na nekoliko tema vezanih za grad Pečuh, europsku prijestolnicu kulture 2010. godine. Tako su se mogli vidjeti na Trgu Svetog Stjepana kako slikaju svoje impresije. Samobor je zbratimljen grad grada Pečuha, pa su tim sljedom simpoziju sudjelovale i spomenute umjetnice iz Samobora.

Nicolina Očko rođena je 1985. godine u Zagrebu, apsolutnica je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi prof. Slavomira Drinkovića. Od 2006. godine sudionica je pet skupnih žiriranih izložaba te je autorica skulpture u javnom prostoru. Članica je ULUS-a.

Nevenka Miklenić rođena je 1965. godine u Pregradi. Diplomirala je 1992. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (profesori: Dubravka Babić, R. Labaš). Od 1992. godine sudionica je 40-ak skupnih žiriranih i osam samostalnih izložaba. Članica je HDLU-a, likovne sekcije Matice hrvatske Ogranak Samobor i ULUS-a. Njih dvije 30. srpnja u prostoru New Art Galerije izložile su svoje radove nastale na simpoziju. Uz umjetničko stvaranje, sudionici simpozija posjetili su brojne pečuške muzeje i galerije, te uživali u bogatoj kulturnoj raznolikosti Pečuha.

DONJA DUBRAVA – U okviru zajedničkog projekta Europske Unije za prekograničnu suradnju Hrvatska–Mađarska „Puna zdela”, ostvaren je četvrti gastronomski festival Dani luka i ekološke prehrane na kojem su predstavnici hrvatskih pomorskih naselja sudjelovali, prikazali specijalitete s lukom s lijeve obale Mure.

Otvorenje izložbe „Zajedno u različitosti”

Izložba polaznika tečajeva Narodnog sveučilišta Dubrava i Kulturnog središta XIII. okruga, Angyalfölda, svečano je otvorena u petak, 26. kolovoza, u klupskoj prostoriji narečene središnjice. Moto zajedničke izložbe bile su riječi Konrada Lorenza „Najbolja je škola u kojoj čovjek može naučiti da je smisao svijeta: s prirodom treba biti u bliskoj i neposrednoj vezi.“ Na zajedničkoj su izložbi bila izložena umjetnička djela koja su se radala u tom smislu te po tematikama: šarolikost života, odnos civilizacije i čovjeka te odnos civilizacije i prirode.

Suradnja između Kulturnog središta budimpeštanskog XIII. okruga i Narodnog sveučilišta Dubrava započela je 2009. godine, kada su suradnici budimpeštanske središnjice sudjelovali na programu „Most između europskih kulturnih centara“ te nastavljena s prošlogodišnjim gostovanjem dječjeg kazališta iz Dubrave u Angyalföldu.

Na otvorenju izložbe nazočili su prvi tajnik Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti Silvija Malnar, treći tajnik Veleposlanstva Neda Milišić, voditelj Odjela za obrazovanje, mladež i šport pri Uredu samouprave XIII. okruga Gábor Baksa, ravnatelj Narodnog sveučilišta Dubrava Ivica Rubić, ravnatelj Kulturnog središta XIII. okruga Ádám Bubics, suradnici Sveučilišta i Središta te zainteresirana publika. Nazočne su pozdravili gđica Milišić i g. Baksa, a izložbu su otvorili Svebor Vidmar, voditelj Galerije „Vladimir Filakovac“ u Dubravi, te Gyula Nagy, umjetnički suradnik budimpeštanskog Središta.

Izložba je organizirana 2010. godine, koju je UNESCO proglasio Međunarodnom godinom zbližavanja kultura, Ujedinjeni narodi Međunarodnom godinom raznolikosti, a bila je postavljena dva dana u Galeriji „Vladimir Filakovac“ u Dubravi.

Na likovnoj izložbi s naslovom „Zajedno u različitosti“ izloženo je više od šezdeset umjetničkih ostvaraja, koji se razlikuju po

dobi, spolu i nacionalnosti autora. Šarolika je bila paleta likovnog izražavanja – fotografija, ulje na platnu, grafika, računalna grafika, skulptura, keramika – no zajednička je bila nit tematike: priroda i čovjek. Na fotografijama se suočavamo s tjeskobom, bezizglednošću prema uništavanju okoliša, ali i cinizmom. Bodljikava žica iza koje se kriju obrisi zgrade; biljni svijet među kamenčićima, a u prvom planu opušak cigarete; sunce skućeno iza rešetaka. Na slikama, većinom krajolici, prikazani su ljepota i sklad prirode; prozirno plavo, umirujuće zeleno, žarko žuto i crveno, a grafike ili kompjutorske grafike uglavnom su portreti. Dok su u posljednjih godina pomodne i kod svjetskih dražbenih kuća slike s tamnijim bojama, u ovom slučaju možemo govoriti o čistim i svijetlim nijansama. Tematika slika i vjera autora svjedoci su da još postoji nada i glede utjecaja javnog mnijenja.

Po medijima možemo pratiti kako su priređeni koncerti, razne manifestacije kako bi se skrenula pozornost čovječanstva prema zaštiti okoliša. Umjesto razmišljanja da smo mi u središtu, trebamo pristupiti k razmišljanju o važnosti prirode. Za prvi korak dovoljno je ako smeće skupljamo selektivno, ili ga na ulici bacamo u koš za smeće. Nije ni toliko teško, zar ne?

Proštenje u Đukišu

Pečuški Hrvati stoljećima su štovatelji Svetoga Bartola, zaštitnika vinogradara, pa su na zidovima kapelice u Đukišu davno postavili i spomen ploču u znak šovanja spomenutog sveca, uz koju su prije godinu dana uz pomoć Matice hrvatske Ogranak Pečuh i Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoe postavili još jednu kao spomenik svoje postojanosti na

pečuškome tlu. O đukiškoj kapelici brine se i Santovkinja Anica Kovačev koja stanuje u njezinoj neposrednoj blizini i koja se zajedno s vjerskom zajednicom Hrvata u Pečuhu i Hrvatskim zborom Augusta Šenoe, čija je članica, brine o hrvatskim sadržajima u nizu ovogodišnjih programa naslova Dani kapelice Đukiš koji se odvijaju od početka kalendarske

godine, u sklopu programa Pečuh – europska prijestolnica kulture. Tako je dva dana prije samog blagdana Svetog Bartola, 22. kolovoza, u Đukišu održana misa na hrvatskom jeziku koju je predvodio svećenik Augustin Darnai iz Martinaca. On je kao dijete ministrirao u pečuškoj augustinskoj crkvi. Sadašnjem župniku Gáboru Takácsu, koji je nakon mise na hrvatskom jeziku predvodio misu na mađarskom jeziku zajedno s Augustinom Darnaijem, pripada briga i o kapelici u Đukišu. Hrvatsku misu pjevao je Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe. Nakon misa održano je i proštenje na kojem se okupilo mnoštvo ljudi. Proštenje i pučku veselicu uljepšale su svojim pjevanjem članice Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoe i Orkestar Vizin. Nedjeljni događaj jedan je od preko dvadeset događanja koja se od ožujka do kraja godine priređuju u sklopu Dana kapelice Đukiš, u njezinoj neposrednoj blizini ili u njoj. Inače kapelica je sagrađena 1749. godine, iznad nje se nalazi Bartolova stijena i Bartolov vidikovac. Organizator je svih događanja u Đukišu Krug zaljubljenika Đukiša. Nekad davno kapelica u Đukišu bila je omiljeno mjesto gdje su se održavala proštenja, a na padinama Mečeka pečuški su Hrvati imali svoje mnogobrojne vinograde. Upravo zbog toga u nizu programa našla su se i tri hrvatska sadržaja: prvi je ostvaren u vrijeme korizme, drugi o Bartolovu, o čemu pišemo, a treći će biti u vrijeme došašća. *bpb*

Đukić, a ne Đukiš

Naš je čovjek u prošlosti, ne znajući mađarski, za izgovor teška službena imena naselja i čestica polja nastojao što je moguće više prilagoditi svome jeziku. Tako primjerice Solymár posta Šumar, Györköny Đurkan, Lovászhetény Jetinj, a za izgovor teški mikrotoponimi, poput Gyúrús, Árvédő, Ördög-hát, postaju Điriš, Arveda, Verdegat.

Jednako tako postupili su i pečuški Hrvati koji su nakon protjerivanja Turaka činili 80% cjelokupnoga katoličkog življa u tome gradu, a koji su se posve odnarodili prije 70-ak godina. Pečuško vinogorje zvano Gyükés, po svemu sudeći, tvoreno je od mađarske dijalektalne riječi *gyükér* = *gyökér* (žila): *gyükeres* > *gyükes* > *gyükés*, što upućuje na područje puno korijena nakon krčenja šume. Tu su riječ hrvatski ratari „ponašili” u Đukić. Udomaćivanju tog imena moglo je pridonijeti i prezime Đukić (prvi put ga nalazim u obilježnoj Suki 1736. g.).

Dočetkom *-ić* kod prilagodbe stranih, nerazumljivih i teško izgovorljivih toponima naš se čovjek služio često, npr. *Dömsöd* preoblikuje u *Dimšić*, *Bácsbokod* u *Bikić*, *Feked* u *Feketić*. Taj je nastavak poslužio i kad se u toponimu našao njegov glasovni parnjak *gy*: *Varić* < *Várhegy*, *Dobašić* < *Dabasi-hegy*, *Šebešić* < *Sebesegyháza*, *Đurić* < *Bácsszentgyörgy*, *Kerekhegy* > *Kerkić*...

*Sad sadio poturlučki Miko,
sad sadio posr' jedi Đukića.
Šta posadi od jutra do mraka,
to bosorka prik' noći potrga.
Tako bilo dvi nedilje dana,
onda Miki dosadila muka,
pa proklinje da sva gora ječi:
„Zaš', pobogu, sadove mi ništiš,
ti nečista, kučko od vragova!”
Iz gorice bosorka mu viče:
„Ne dam da mi moj naum prikratiš,
ne dam da tu vinograda sadiš!
Sr'jed Đukića moj će čardak biti,
ti se moraš otud ukloniti!”
Ni' se Miko otud uklonio,
već kad noćca zamrkla odviše,
sakrio se pod crnu dolamu
pa on vreblje, zviru na sve strane.
Kad bosorka snide iz gorice
pa će trgat opet novosade,
ej, skoči se poturlučki Miko,
trže noža oštra iz pojasa
i udara njojzi spram srdašca –
mrtva pala na zemljicu crnu;
pa je 'ita dol u surduk tavnii,
viš' nje meće sijaset kamena
da nečista duša ne izleti.
Kad zorica bila osvanila,
sadi Miko sadove brez brige.*

Na pečuškome katastarskom zemljovidu iz 1865. godine čitamo *Felső Gyökics* i *Alsó Gyökics*, što se čini mješavinom mađarske riječi *gyökér* i hrvatskog imena Đukić.

Tko je imao prilike zaviriti u katastarske zemljovide naših naselja, složit će se sa mnomo da je druga polovica 19. st. razdoblje posvemašnjeg pomadžarivanja mikrotoponima, naša se imena precrtavaju i iznad njih zapisuju njihovi (često netočni) mađarski prijevodi, npr. *Selište* u *Széles*, *Liješće* u *Leveles*. Da je hrvatsko ime tog dijela Pečuha doista Đukić, svjedoče i mađarski autori (v. internet: *Gyükés*; *Baranya Megye Földrajzi Nevei* II. 1982. 320/96, 115).

Tako su ga, uostalom, zvali i bošnjački te šokački Hrvati u okolici Pečuha. Svojedobno mi je Sukićanin Ivo Srijemac (r. 1896) govorio da su i njegovi roditelji odlazili raditi „na pečuvski Đukić”. Ivo Vranešić (r. u Kozaru 1893) priopćio mi je ovu pjesmicu koja se veže za taj predio:

Poturluk je dio grada Pečuha gdje su nekada stanovali bošnjački Hrvati.

Svi ti podaci (našlo bi se još) idu u prilog tvrdnji da su naši sunarodnjaci rabili upravo ime Đukić, a ne Đukiš, stoga nema razloga da to ne činimo i mi. Predlažem da se odsada u našem tisku piše imenica *Đukić* i pridjev *đukički*. *Živko Mandić*

Dvije obljetnice u taboru drvorezbara

Petnaest malih plastika, petnaest likovnih ostvarenja i jedan kip u spomen Croaticine desete obljetnice, te kip u spomen 15. obljetnice organiziranja drvorezbarske kolonije u Sumartonu. Dvadesetak umjetnika profesionalnih i amaterskih, te dvadesetpetoro djece sudjelovalo je u ovogodišnjoj koloniji drvorezbara i slikara, koju iz godine u godinu organizira predsjednik sumartonskog Društva drvorezbara Stjepan Radnai.

Katy Vertarić

Petnaest je godina prošlo otkako je utemeljeno Društvo drvorezbara, no prva drvorezbarska kolonija na sumartonskim Kamanovim goricama započela je prije. Poticatelj toga bio je Stjepan Radnai, koji je također drvorezbar. Otada zaredom svake godine u ljetnim mjesecima okupljaju se umjetnici iz okolice, iz daljih krajeva Mađarske i iz Hrvatske.

– *Uvijek sam volio raditi drvom, pa se to pročulo i jednom su i mene pozvali u koloniju u Letinju, gdje su uvijek boravili i drvorezbari iz Hrvatske, zatim su me pozvali u Hrvatsku u koloniju. Tamo sam se sprijateljio s raznim umjetnicima i tada mi je došla ideja da i ja organiziram koloniju. Prva kolonija u Sumartonu održana je 1991. g., i zatim svake godine zaredom. Uvijek je bilo posla, a i dovoljno umjetnika, mještani su nas podupirali, pa smo 1996. g. utemeljili Društvo drvorezbara u Sumartonu, i to nam je dalo veće mogućnosti da uspijemo nabaviti preko natječajja materijalnu potporu – reče g. Radnai, predsjednik Društva.*

Kolonija se trudi očuvati tradiciju drvorezarenja na području, te nudi mogućnost i amaterskom slikarstvu. Gotovo se svake

godine odlučuje za neko veće djelo. Od početaka su izrađeni mnogi kipovi koji krase ulice, trgove, javna mjesta pomorskih naselja, te okolne vinograde, a jednako tako i likovna ostvarenja proljepšaju urede i razne prostorije. Drvorezbari su ove godine dobili nalog od Izdavačke kuće Croatice da izrade skulpturu u povodu desete obljetnice njezina postojanja. Zajedničkim je radom nastao kip visok 1,30 m, pod naslovom „Žena s knjigom” i Croaticinim natpisom. Bit će postavljen u predvorju Croaticina novog zdanja. Čaba Horvath, ravnatelj Croatice, posjetio je sudionike tabora. Osim toga izrađeno je 15 malih plastika s vjerskom tematikom, odnosno iz svakodnevnoga seoskog života, vezano napose za radove u vinogradu. Slikari su teme crpili iz prekrasne okolice s puno zelenila. Neki su radili po narudžbi, pa su slikali dio naselja, a bilo je i takvih koji su izabrali neki prizor i slikali mrtvu prirodu.

U taboru su stvarali ovi umjetnici: Ferenc Németh, Lajoš Rodek, László Bedi, Csaba Csávás, Bertalics Istvánné, Erika Végh, dr. Ernő Gyovai, Pál László, Gabor Frech, Frederic Cornelis, Eva Molnar, Marija Varga, Katy Vertarić, te oni iz Hrvatske: Ivan Cikač, Josip Cikač, Treska Stjepan i Miljenko Kranjčec.

Važno je istaknuti da su u koloniji sudjelovali i učenici iz Sumartona i okolnih naselja, njih 25, naime Društvo skrbi i o odgoju podmlatka.

Katy Vertarić iz Letinje već više od deset godina sudjeluje u koloniji drvorezbara i slikara. Crtanjem i slikarstvom počela se baviti kada je od svoje obitelji za poklon dobila cijeli pribor i na samouki način stekla

Čaba Horvath preuzima kip koji će krasiti Croaticu

znanje. Otada je već sudjelovala u mnogim kolonijama i u Hrvatskoj (Vinica, Varaždin, Mljet, Bjelovar), ali ovaj tabor joj je nešto posebno, gdje može stvarati u društvu svojih najboljih prijatelja. Inspiraciju crpi iz cijelog okoliša, pejzažne slike, portreti ili mrtva priroda podjednako su joj drage i uspješno ih oslikava na platnu. Izložbom se već predstavila u svome rodnom kraju te u Hrvatskoj.

Lajoš Rodek opet je pronašao svoje rodno mjesto, naime desetljećima je živio u Budimpešti, a na umirovljeničke dane vratio se u svoj Sumarton da slika na svoje i na zadovoljstvo prijatelja. Njegova tehnika iz godine u godinu se razvija, uporaba boja sve je profinjenija, u koloniji obvezatno sudjeluje svake godine.

Beta

Sudionici tabora

BUDIMPEŠTA – Hrvatska samouprava grada Budimpešte i Hrvatska samouprava Novoga Budima zajednički organiziraju već tradicionalnu Hrvatsku večer, koja se priređuje u subotu, 18. rujna, s početkom u 18 sati u restoranu Citadella. Na večeri nastupaju garski Tamburaški sastav Bačka i pjevač Stipan Đurić. Prijavu i večeru (3600 Ft) možete naručiti do 13. rujna, kod Anice Petreš Németh (06 70 459 3227) ili Sande Pentek (06 30 315 4413).

Tabor za djecu u Budimpešti

Ljetni školski praznici – uz učenje jezika

Sudionici tabora učili su pjesme i plesove, gledali filmove o Hrvatskoj i upoznali se sa znamenitostima grada Budimpešte. Navečer pak nisu se povukli u svoje šatore, nego u sobe đačkog doma. Jer logorovati se može ne samo uz obalu rijeke ili u planinama nego i u školi...

Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i đački dom u Budimpešti tradicionalno je i ove godine organizirao hrvatski jezični tabor od 23. do 27. kolovoza koji je održan u samoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. U tabor se prijavilo dvadeset učenika koji su došli iz raznih hrvatskih naselja u Zali i Podravini te Dušnoka, Kečkemeta, Tukulje, a jedan je učenik stigao iz Subotice. Cilj je tabora već više godina isti: jačanje razine znanja materinskog jezika kod učenika, pomoći pri vježbanju. Nažalost, nisu se promijenili ni razlozi poradi kojih su itekako opravdani i potrebni ljetni tabori. Slabo poznavanje hrvatskoga jezika kod mnogih je učenika posljedica asimilacije, u obitelji se sve češće razgovara samo na mađarskom jeziku, a u školama gdje se hrvatski jezik predaje kao predmet tjedno četiri sata nisu dovoljna za usvajanje materinskog jezika.

Kao što je voditelj tabora Ladislav Penzeš rekao, u taboru su djecu postupno navikavali

na uporabu hrvatskoga jezika. Na raznim zanimanjima i programima govorilo se hrvatski. Međutim osim jezičnih vježbi produblivanju znanja i jačanju identiteta pridonijela su i kratka predavanja, primjerice o Šokcima u Bačkoj.

Iako je tabor priređen u školi, raznolik program uza športske aktivnosti i izlete po gradu bio je doista dojmljiv i prepun doživljaja za djecu. Važno je i to što su se mladi koji su došli iz najrazličitijih krajeva zemlje upoznali jedni s drugima, sprijateljili se, ali je tabor i s druge strane bio koristan. Mnogi od sudionika uskoro će se ponovno sresti, naime svoje će školovanje nastaviti u HOŠIG-u. Nekoćina učenika, budućih osmaša pak reče: toliko su se dobro osjećali i toliko im se sviđela škola da dogodne ovdje žele nastaviti svoje učenje. Jedno je sigurno: HOŠIG ih, i kao sudionike tabora i kao učenike, srdačno očekuje.

Ana Gojtan

Prvi dan u školi

Foto: A. Kollár

Izradila: Dijana Kovaci
iz Fičehaza

OMIŠALJ – Već godinama učenici 9. razreda Hrvatske gimnazije Miroslava Krležu u Pečuhu imaju svoj brućoški tabor neposredno prije početka školske godine u gradiću Omišlju u Hrvatskoj. U taboru borave s učenicima dviju gimnazija iz Pečuha i sa svojim budućom razrednicom te je cilj tabora zblizavanje prije početka školske godine. Ove godine, također u Omišlju, od 15. do 24. kolovoza boravili su buduću učenici 9. razreda Hrvatske gimnazije Miroslava Krležu, s profesoricom Janjom Živković Mandić koja će biti razrednica 9. razreda. 42 učenika iz Pečuha, buduću gimnazijalci, među njima i gimnazijalci Hrvatske gimnazije Miroslava Krležu, učenici 9A i 9B razreda, uživali su u kolovoskim danima na hrvatskom Jadranu. Od ove godine u Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krležu, zbog velikog zanimanja za upis u nju, pokrenuta su dva 9. razreda, dozvolom uzdržavatelja samouprave, grada Pečuha.

PEČUH – Pečuški leksikon predstavlja povijest, gospodarstvo, kulturu, priznate ličnosti i prirodopis grada Pečuha. Izdavanje, od 1200 stranica, sadrži pet tisuća izraza i dvije tisuće šesto slika, a može se naručiti s tradicionalnim ili kožnim omotom s ukrasom Zsolnayeve eozinske keramike, a u knjižarama će se pojaviti pri kraju rujna u nakladi od pet tisuća primjeraka. Radovi na leksikonu otpočeli su prije tri godine, uza sudjelovanje sto dvadeset stručnjaka i deset urednika. Poslije leksikona o Budimpešti (1973), narečeno izdanje o Pečuhu bit će drugi sveobuhvatni gradski leksikon.

SAMBOTEL – Muzej Savaria ubuduće očekuje posjetitelje s najsuvremenijim pomagalicama, računalima, interaktivnim pločama, mikroskopima i kamerom za dokumentiranje. Od rujna za đake se održavaju razna zanimanja, sati muzeja, kružoci, stručne radionice, natjecanja, od kojih pedagozi mogu birati najprikladnije sadržaje za obrazovni program.

Sadržaji na zanimanjima muzejske pedagogije povezani su sa stalnom izložbom „Krajolici, vjekovi, naselja”, na kojima specijalna pomagala uvelike će pridonijeti lakšem razumijevanju mnoštva informacija. Muzej će ubuduće imati bitnu ulogu u izvanškolskoj nastavi učenika, a planira se organiziranje programa za odrasle i obitelji.

Bošnjačko sijelo

U organizaciji kukinjske Mjesne i Hrvatske samouprave, u Kukinju je 21. kolovoza priređeno već tradicionalno Bošnjačko sijelo. Dan je počeo u ranim jutarnjim satima ribičkim natjecanjem na malomskom jezeru, nastavio se malim nogometom, revijalnim kuhanjem, te misom u mjesnoj crkvi Svete Ane, kojoj je slijedilo otvaranje izložbe u domu kulture, pa potom bogat folklorni program. Sudionici dana bili su Hrvati iz Salante, Pogana, Udvara, Semelja, Kozara, Vršende, Harkanja, Duboševice, Radikovaca, Mohača i Sukita, a dan se odvijao uz potporu Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu.

Organizatori su već u ranim jutarnjim satima pripremili sve kako bi se ribičke družine na malomskom jezeru osjećale što bolje. Tako je i bilo. Tridesetak ribiča unatoč lošem ulovu nije izgubilo na raspoložuju, pa ih nije mogao ni razočarati ručak koji je ove godine bio bez ribe, jer se nije imalo što ispeći. Ipak i među natjecateljima i slabim ulovom proglašene su najbolje družine. Tako su prvo mjesto zavrjedili Vršendani, na čelu s Ivom Balatincom, drugi su bili Salančani, a treći domaćini Kukinjčani. Druženje se nastavilo malim nogometom. Bilo je akcija i golova za pamćenje, ali prije svega druženja starih prijatelja. Pobjednik je turnira mišljenska momčad, drugi su bili Salančani, a treći Kukinjčani. I dok se približavalo podne, sudionici revijalnog kuhanja polako su pripremali sastojke za sarmu. Kiseli kupus,

meso, krumpiri, paprika, dimljena slanina, kaša – svatko od njih imao je svoju tajnu... Mišo Udvarac oslanjao se na svoj izvrsni kiseli kupus, Ivo Balatinac na kašu koju stavlja u sarmu, Đuro Taradija na poznato kuharsko umijeće čiji smo svjedoci svake godine... Ni ocjenjivačko povjerenstvo nije imalo lagani zadatak, ali je najboljom proglasio sarmu koju je kuhala družina iz Sukita, drugo mjesto pripalo je Mišljencima, a treće Kukinjčanima. I dok se u kuhari znojili pod vrelim kolovoškim suncem, hladeći se pivom i vinom, počeli su pristizati brojni folklorasi i Hrvati iz Pečuha i okolice. Crkva Svete Ane bila je pretijesna da primi

sve koji su željeli nazočiti misi na hrvatskom jeziku koju je služio velečasni Franjo Pavleković, a pjevao Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja, pod vodstvom Anice Posavac. Nakon mise u mjesnom domu kulture otvorena je izložba iz baštine bošnjačkih Hrvata, nošnja, predmeti svakodnevne uporabe, stare fotografije, dio prošlosti i još uvijek sadašnjosti i Kukinja i ostalih bošnjačkih sela iz okolice Pečuha. Izložbu je otvorila Marijana Balatinac, a nazočnima se obratila i predsjednica Hrvatske samouprave sela Kukinja Milica Klaić Taradija. Slijedio je u velikom šatoru na otvorenome bogati folklorni program. Moderator dana bila je Dora Griš-

nik, a nazočne je pozdravio i kukinjski načelnik Ivo Grišnik. Prvi su na pozornicu izašli mali plesači KUD-a Marica iz Salante koji su pokazali što su sve naučili i uče pod vodstvom pedagoginje Vesne Velin. Oni su izveli bunjevačke plesove i koreografiju Vesela je Šokadija.

Članice Ženskoga zbora Snaše iz Pogana izveli su dio svadbenog običaja oblačenja mlade uza svatovske pjesme, zbor vodi Beti Orovića. Nastupio je i Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja, pod vodstvom Anice Posavac, potom obiteljski orkestar naziva Bošnjak i komšije, Stevo i Ivo, koji su svirali splet pjesama pod naslovom Biseri sevdaha. KUD Sv. Ana došao je u Kukinju iz Radikovaca i, kako kaže tajnica KUD-a Sanja Popović, ovo je prvi njihov inozemni nastup. Utemeljen je u siječnju 2010. godine, na čelu s glazbenim voditeljem Ivanom Petrovićem i plesnim voditeljem Slavkom Kneževićem. Šezdesetak plesača i tamburaša izveli su slavenske pjesme i plesove. Suradnja naselja Radikovaca i Kukinja datira otprije nekoliko godina kroz udrugu Pračkijada i suradnju crkvenih

pjevačkih zborova. Na samome kraju programa predstavio se KUD Ladislava Matuška iz Kukinja. Društvo je utemeljeno 2002. godine, jedno je od najizvornijih hrvatskih plesnih društava u Mađarskoj. Cilj je KUD-a očuvanje i predstavljanje mjesne i baranjske baštine Hrvata ovoga kraja, ali i baštine drugih hrvatskih krajeva u Mađarskoj. Ovoga su se puta predstavili sa spletom baranjskih plesova i pjesama, s koreografijom Antuna Vidakovića koju je uvježbao András Mészáros. Mnogobrojna je publika s velikim oduševljenjem pratila program, nakon kojega su svi pozvani na večeru kuhanu u velikim kotlovima... Slijedilo je druženje, a potom bal do ranih jutarnjih sati uz Orkestar Juice.

Branka Pavić Blažetin

KANIŽA, ČAKOVEC – Hrvatska manjinska samouprava grada Kaniže i njezin pjevački zbor sudjelovali su na najvećoj kulturnoj manifestaciji u Međimurju, na „Porcijunkolovu“, koji je ove godine priređen 46. put. Uz niz programa kulturnih, vjerskih koncerata, folkloru dobio je mjesto i kaniški pjevački zbor s tamburašima. Dio programa ostvaren je u okviru IPA programa za prekograničnu suradnju Mađarske i Hrvatske, u kojem je jedan od partnera i manjinska samouprava. Djelatnost projekta jest suradnja među ljudima i razvijanje humanih zalih. Cjelokupni projekt iznosi 136.309,53 eura. Projekt osigurava niz susreta kulturnih udruga na raznim manifestacijama, pa su tako kaniški Hrvati nastupili u Čakovcu. Unutar toga će se organizirati i Tjedan hrvatske kulture u pomurskome gradu, te razmjena informacija, vijesti između gradskih televizija dvaju gradova

KERESTUR – Izaslanstvo iz Kerestura od 5. do 8. kolovoza boravilo je na XI. Susretu keresturskih naselja, ovaj put u Székelykeresztúru (Cristuru Secuiesc, Rumunjska). Prema poznatim podacima, na području povijesne Ugarske 42 naselja nosi ime Svetoga križa. Na Susretu je sudjelovalo 21 naselje, među njima i predstavnici samouprave i škole, Pjevačkoga zbora «Ružmarin», tamburaškog orkestra i Zrinskih kadeta iz Kerestura. Predstavnici pomorskog Kerestura sudjelovali su na misi, na mimohodu «To smo mi» predstavili su svoje naselje, održali svoj program, sudjelovali na natjecanju u kuhanju.

LENDAVA – Predstavnici pomurskih hrvatskih manjinskih samouprava nedavno su posjetili hrvatsku zajednicu toga slovenskoga grada, gdje ih je primio predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva Pomurje Đanino Kutnjak. Tema sastanka bila je kandidiranje zajedničkog europskog natječaja za prekograničnu suradnju Mađarske i Slovenije. Prema predviđanjima radilo bi se o suradnji između manjina dviju zemalja, tj. Hrvata iz Mađarske i Hrvata iz Slovenije, odnosno Mađara iz Slovenije. Preko projekta žele ostvariti učenje jezika, podučavanje glazbe, folkloru i organiziranje raznih susreta za mlade naraštaje.

LETINJA – U tome pograničnom gradu dvanaesti put je organiziran vatrogasni tabor za mladež, u kojem sudjeluju vatrogasci iz Zalske županije, Slovenije i Hrvatske. U taboru su sudionici imali vatrogasne vježbe, prezentacije prve pomoći, koje su prikazali članovi Društva prve pomoći iz Čakovca, odnosno učenici iz Hodošana. Vatrogasci s desne strane Mure već dugi niz godina dobro surađuju, pa već deseti put sudjeluju u taboru. Povodom toga, pod vodstvom Andrije Ilijasa, priredili su hrvatsku večer. Na međunarodnome vatrogasnom natjecanju nadmetalo se 150 mladih vatrogasaca dokazujući znanje teorije i prakse iz zaštite požara, nesreća odnosno iz hitne pomoći.

Martinčanke u Suhopolju

Kulturno-umjetnička udruga Suhopolje organizirala je 3. Međunarodnu smotru folklor pod nazivom „Golubica bijela”, koja je priredena 8. kolovoza 2010. godine. Smotru je obilježio tradicionalni mimohod, a potom nastupi u tamošnjem parku. Smotra je održana u sklopu „Dana Općine Suhopolje”, a sudjelovalo joj je sedam kulturno-umjetničkih društava s 250-ak izvođača. Počelo je s oblikovanjem povorke ispred osnovne škole i mimohodom ulicama Suhopolja sve do parka gdje održan bogat kulturno-umjetnički program. Sudionici na Smotri bili su: KUD Martince iz Martinaca, KUD Podvinje iz Podvinja od Slavenskog Broda, KUD Mladost Odra iz Zagreba, KUD Podravec iz Sopja, KUD Seljačka sloga iz Brezovice, Zavičajna udruga Gibarčana iz Gibarca u Srijemu te domaćini, Kulturno-umjetnička udruga Suhopolje. Po završetku programa nastavljeno je zajedničko druženje dugo u noć uza zvukove tamburica „Suhopoljskih tamburaša”. Ženski pjevački zbor „Korjeni” iz Martinaca 1. kolovoza gostovao je u Brezovici. Naime u organizaciji KUD-a Seljačka sloga, u Brezovici je održana 8. smotra folklor na kojoj su uz domaćina nastupili KUD-ovi Virovitica, Gradina, Seljačka sloga Špišić Bukovica, Graničar Okrugljača, Kulturno-umjetnička udruga Suhopolje, te iz Slovenije društvo Vransko i Ženski pjevački zbor „Korjeni” iz Martinaca. Za blagdan Svetog Stjepana, 20. kolovoza, u Martincima je KUD Martinci priredio zabavu kojoj je nazočilo petstotinjak ljudi uza svirku Orkestra Podravka i Orkestra Drava Joze Gujaša iz Barče. U organizaciji Hrvatske samouprave Martinaca, Martinčani su 16. kolovoza bili na hodočasnom putovanju u Virovitici povodom blagdana Rokova. Za zainteresirane put je bio besplatan, a hodočasnici su sudjelovali svetoj misi, a zatim i procesiji kroz grad, pogledali su Viroviticu, a potom se vratili svojim kućama.

Otvorene probe u „Tanacu”

Otvorene probe u KUD-u Tanac bit će 16. (četvrtak) i 24. (petak) rujna. Očekuju se svi oni koji žele upoznati rad u ansamblu, te se žele i priključiti tom radu. Program proba: od 18.30 uvid u tijek probe; od 19.30 razgovor, gledanje starih filmova; od 20 sati plesačnica. Opširnije na web-stranici <http://www.tanac.hu/tanac2/act/felveteli.html>.

Susret hrvatske mladeži u Pomurju

Od 26. do 28. kolovoza u Pomurju je priredena Susret hrvatske mladeži na koji su se očekivali sudionici iz svih hrvatskih regija, no organizator, Društvo Horvata kre Mure, uspio je okupiti mladež umalo samo iz svoje regije (jedan iz Baranje), te iz Međimurja.

Sudionici susreta pokraj sumartonske crkve

Predsjedništvo pomurske organizacije smatra važnim da se mladi uključe u javni život Hrvata, stoga je pokušalo da ih sazove nakon ljetnog raspusta, odnosno na početku školske godine. Susret je bio predviđen za sve studente, srednjoškolce ili za mlade Hrvate, koji su uključeni u rad neke civile organizacije, međutim na poziv su se odazvali samo iz Pomurja i iz Međimurja, većinom oni koji su bili sudionici i serdahelskog tabora SETA.

Možda ni termin već nije bio najpovoljniji jer se mnogi već spremaju za novu školsku godinu, veli predsjednik Ladislav Gujaš, ali zbog nekih tehničkih razloga (obračunavanja dobivene potpore preko natječaja) termin organiziranja bio je pomalo sužen.

Prvog se dana u Serdahelu okupilo petnaest mladih, u Fedakovoj kuriji, gdje su se sudionici susreta upoznivali. Stigli su iz Kerestura, Fičehaza, Serdahela, Sumartona, Goričana. Zatim šetnjom po selu upoznali su se sa znamenitostima Serdahela: crkvom, kurijom, školom, ribnjacima itd., a uvečer su se uključili u program Pomurskoga knjiženog susreta (o tome podrobnije u drugom napisu), koji je organiziran u letinjskoj gradskoj knjižnici.

Drugi je dan organiziran u Sumartonu. U tamošnjemu seoskome domu razgovaralo se o mogućnostima organiziranja neke civilne organizacije za mladež. Iz rasprave se ispоставilo da bi to uspjelo vrlo teško, naime većina

njih studira ili uči daleko od svog zavičaja, u Pečuhu, Budimpešti, Zagrebu, prilično su opterećeni učenjem. Kad god mogu, uključuju se u tamošnje hrvatske programe, a u regiji se jedino preko ljeta mogu družiti, odnosno sudjelovati u programima. Najbolje je rješenje da se mladi uključe u svoje mjesne organizacije i da se okupljaju preko ljeta. U poslijepodnevnom satima organiziran je izlet na Kamanove gorice, posjećena je zavičajna kuća «Naša hiža», a navečer uza sumartonske tamburaše slijedili su plesačnica i druženje. U subotu mladi su se uključili u programe Festivala «Zlevanka, vino i tambure».

Sudionici iz Goričana, Snježana Markušić, studentica ekonomije u Rijeci, i Ivan Malek, student medicine u Rijeci, vrlo su se dobro osjećali u Pomurju:

– Prvi put smo na takvom susretu i vrlo nam je bilo ugodno, saznali smo nešto više o Hrvatima koji žive s druge strane granice. Samo 20 minuta od našega Goričana i uopće nismo znali da tako lijepih mjesta ima ovdje i da toliko hrvatskih stanovnika živi i na lijevoj obali Mure – reče Ivan.

Koliko su organizirani studenti u Hrvatskoj, saznali smo od njih da je stanje slično našem, studenti se većinom uključuju u programe tamo gdje studiraju, u naseljima većinom djeluju kulturne udruge u koje se mladi mogu uključiti, no posebno za njih organizacije ne postoje.

Beta